

رویکردهای نوین تدریس در علوم پزشکی

(قابل استفاده برای کلیه اساتید، دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا)
(منطبق با سرفصل دروس کارشناسی ارشد و دکترا)

مولفین

دکتر فرخنده شریف

استاد دانشگاه علوم پزشکی شیراز

دکتر لادن زرشناس - دکتر راحله ثابت سروستانی

دکترای تخصصی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

با ویراستاری

دکتر ریتا رضایی

دکترای آموزش و توسعه

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

سرشناسه	: شریف، فرخنده
عنوان و نام پدیدآور	: رویکردهای نوین تدریس در علوم پزشکی... مولفین فرخنده شریف، لادن زرشناس، راحله ثابت سروسستانی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر و تبلیغ بشری،
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	: 978-964-399-339-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتاب نامه.
موضوع	: پزشکی -- راهنمای آموزشی
موضوع	: تدریس
موضوع	: بهورزان -- آموزش
شناسه افزوده	: ثابت سروسستانی، راحله
شناسه افزوده	: زرشناس، لادن.
شناسه افزوده	: رضایی، رشا. ۱۳۴۳ - ویراستار
رده بندی کنگره	: ۷۳۵R / ش ۹۴ / ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	: ۶۱۰/۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۹۶۲۷۸

نام کتاب: رویکردهای نوین تدریس در علوم پزشکی

مولفین: دکتر فرخنده شریف، دکتر لادن زرشناس، دکتر راحله ثابت سروسستانی

ناشر: انتشارات بشری با همکاری تحفه

صفحه آرایی: زهره جلادتی

چاپ و صحافی: نارنجستان

تیراژ: ۵۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۳

قیمت: ۶۹۰۰۰ ریال

فروشگاه مرکزی: تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس

پلاک ۳ واحد ۴ و ۵

تلفن: ۶۶۴۶۵۸۰۶ - ۶۶۴۰۶۴۱۵ فکس: ۶۶۴۹۷۸۵۴

دفتر مرکزی: تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس

پلاک ۳ واحد ۵

تلفن: ۶۶۴۹۸۳۸۵ - ۶۶۴۱۰۲۵۶ فکس: ۶۶۹۵۵۹۱۶

خرید اینترنتی از سایت www.mspc.ir مقدور می باشد

این اثر، مشمول قانون مؤلفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

کتاب رویکردهای نوین تدریس در علوم پزشکی، کتابی است که در نوع خود بی مانند است. از این نظر که نویسندگان توانسته‌اند با محدودیت‌هایی که در ترجمه بسیاری از واژه‌ها و مفهوماها داشته‌اند، اصول آموزش را که در حال حاضر در دانشگاههای دنیا موجود است و همچنین هدفمندی روش آموزش را بیان نمایند. گرچه برای بسیاری از واژه‌ها، معادل فارسی آنان وجود ندارد، نویسندگان توانسته‌اند با آوردن مثالهای لازم، روش درست و علمی آموزش را روشن نمایند. تردیدی نیست که برای یک جامعه هیچ عاملی مهمتر از دانش برای پیشرفت مردم مؤثر نمی‌باشد و برای بدست آوردن دانش، آموزش درست دانشجویان، بهترین نتیجه را خواهد داد.

دانش در تکنیک‌ها و مهارت‌ها جامعه را به سوی آسایش و پیشرفت می‌رساند و برای گسترش دانش در هر رشته، آموزش درست لازم است. در ۵۰ سال گذشته که با دانشگاههای ایران، اروپا، افریقا و آمریکا سر و کار داشته‌ام و بیش از چهل سال در آموزش پزشکی فعالیت نموده‌ام به این واقعیت پی برده‌ام که بسیاری از استادان پزشکی که در دانش و مهارت پزشکی بی مانند هستند نمی‌توانند این دانش گسترده خود را به دانشجویان آموزش دهند و بیش از صدها بار در کنفرانس‌ها، سمینارها و سخنرانی‌های پزشکی به این پدیده و کمبود برخورد کرده‌ام که استاد نمی‌تواند بگونه‌ای روشن هدف خود را بیان کند. روشی که این استادان بکار می‌برند و آنگونه که می‌خواهند پیام و دانش خود را به ذهن دانشجو برسانند تا آنجا نادرست است که گروه زیادی از دانشجویان بهره بسیار کمی از چنین آموزشی بدست می‌آورند.

نبودن هدف روشن آموزشی و روشن نبودن پیام و تدرستی و تارسانی روش‌های آموزشی باعث به هدر رفتن وقت استاد و دانشجو خواهد شد.

نکته‌ای که در این کتاب شرح داده شده است روش آموزش از راه چاره جوئی دشواری‌هاست که در آن دانشجو در آغاز با دشواری و پرسشی روبرو می‌شود که بایستی برای آن چاره جوئی نماید.

روش (PBL) Problem based learning در دانشکده پزشکی فسا برای نخستین بار در ایران آزمایش شد که بسیار موفقیت آمیز بود و امید است خوانندگان این کتاب بتوانند از این روش سودمند بهره برداری کنند.

در بیشتر دانشگاهها و دبیرستانها و کالج‌ها گروه زیادی دانش آموز و دانشجو بگونه‌ای یکسان آموزش می‌بینند و در پایان کار دوباره همگی را باهم، آن هم از راه مداد و کاغذ ارزشیابی می‌کنند. در بخش چهارم این کتاب روش ارزشیابی بر پایه شایستگی پیشنهاد شده که به راستی زیرورونی بنیادی در روش آموزش است و با این روش تمام دانشجویان بر پایه سرعت یادگیری خود و نشان دادن شایستگی خواهند توانست به مهارت و شایستگی لازم دست یابند و تردیدی نیست که دانش آموزان و دانشجویان همگی می‌توانند بدون سرخوردگی از آموزش درست بهره برداری کنند.

در بخش پنجم کتاب درباره آموزشهای بالینی و چگونگی و محیطی که برای یادگیری باید فراهم کرد گفتگوی بسیار جالبی عنوان شده است.

نویسندگان در این بخش از کتاب توانسته‌اند سطوح یادگیری را از داشتن آگاهی و توانایی کاربری و رفتاری برای خوانندگان خود روشن نمایند. تردیدی نیست که چنین روشهایی در آموزش بالینی بسیار تازگی دارد چون تاکنون ارزشیابی مهارتی و دانشی را از هم جدا نکرده بودند و در این بخش کوشش شده است که مهارتها را نیز به نوبه خود با روش علمی مورد ارزشیابی قرار دهند.

در بخش ششم کتاب که یادگیری با یاری هم پالگان و هم ستان شرح داده شده است، نکته بسیار جالبی در آن تهنه است. کودکان بیش از ۵۰ درصد از یادگیریهای خود را از کودکان دیگر بدست می‌آورند و این داستان در نوجوانان و بزرگسالان نیز همانند است و آنچه را که بنام یادگیری مشارکتی در کتاب گفته شده روش سودمندی است که از آن بایستی بهره‌برداری کرد.

بخش هفتم آموزش حرفه‌ای با آنکه بسیار تکنیکی و حرفه‌ای است، نویسنده توانسته است با زبانی نسبتاً ساده چگونگی اجرای آن را شرح دهد.

بخش هشتم کتاب که درباره اندیشه وری انتقادی است شاید یکی از پیچیده ترین بخش‌های این کتاب است. چنین روش اندیشمندانه برای پیشرفت هر گروه و حرفه‌ای بسیار ضروری است و برستی هر استاد و دانشجویی باید با خردگرایی چنین روشی را دنبال کند اگر بگونه‌ای ژرف به این بخش نگاه کنیم فلسفه آموزش را بکلی زیر و رو خواهیم کرد.

در اینجا نکته‌ای که بایستی تأکید کرد آن است که هدف اصلی آموزش، بایستی بر پایه چگونگی دریافت و سرعت یادگیری دانشجو باشد و نباید تنها نقش استاد در دادن یک رشته آگاهی‌ها و متون درسی به دانشجو باشد. استاد خوب تمام اندیشه‌اش بایستی چگونگی یادگیری باشد نه یاد دهی.

بخش آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز در چند سال گذشته که دکتر کجوری رهبری آنرا بعهده گرفته است کتابها و نشریات گوناگون و بسیاری چاپ و انتشار داده است. کتاب حاضر نیز با آنکه کم و کاستهایی دارد ولی در شرایط موجود برای آموزش دهندگان بسیار سودمند است و می‌تواند راهنمای بسیار سودمندی در روش درست آموزش باشد. در این کتاب تلاش زیادی شده است که استاد بداند چگونه با بکارگیری یک روش درست بگونه‌ای بسیار آسان‌تر می‌توان دانش و مهارت و رفتار دانشجو را بهتر و بیشتر کرد. تأکید زیادی که در آموزش پرستاری در این کتاب شده است بخاطر اهمیت این حرفه از یک سو و کم و کاستهایی که در روش آموزش پرستاران موجود است انجام یافته است.

تردیدی نیست که کم و کاستهای موجود با پیشنهادات خوانندگان و مشارکت استادان برطرف خواهد شد و با داشتن کادر جوان و پرشور بخش آموزش پزشکی در شیراز و همچنین داشتن مسئولین و استادان بسیار شایسته و فعال این بخش، جایگاه شایسته خود را در ایران و جهان بدست خواهد آورد.

امید است که نویسندگان در آینده نزدیک بتوانند کتاب خود را به انگلیسی بنویسند که استادان پزشکی سایر کشورها نیز بتوانند با روش درست آموزش پزشکی آشنائی پیدا کنند.

در فصل نهم کتاب، فلسفه بازاندیشی را نویسنده بخوبی روشن کرده است. در اینجا فلسفه‌ای که مورد توجه است انعطاف پذیری دانشجو و استاد است که هر دو بدانند و باور کنند که انسان می‌تواند و باید در روش‌های خود نگرش‌های دوباره (تجدید نظر) داشته باشد که اگر در روش‌های پیشین نادرستی‌هایی در یکارگیری آنها پیش آید آنرا دوباره دگرگون کند و اندیشه و روش تازه را پذیرا باشد.

در این بخش سعی بر این است که خوانندگان با تکنیک‌های آموزش حرفه‌ای آشنا شده و زمینه یکارگیری آن را در محیط واقعی فراهم آورند. شاید در اینجا می‌توان این نکته را یادآوری کرد که واژه‌ها و برداشتهای "ست" و "بدعت" که هر دو مفهومی مشابه با این گفتگو دارند بایستی مورد بررسی قرار گیرند.

بخش دهم کتاب که درباره تکنیک و روش مراقبت‌های راه دور است که روش‌های سودبری از نرم افزارهایی است که بهره‌برداری از نیروی انسانی را بیشتر و بهتر می‌کند و نویسنده بخوبی این بخش را مورد بررسی قرار داده است.

بخش یازدهم که درباره یادگیری زیر نظر پیش کسوتان است و در آن به اهمیت آموزش از راه همکاری و همیاری با آنها تکیه دانش و تجربه از راه کار برای مدت زیادی دارند گفتگو شده است. دشواری نویسنده در این بخش پیدا کردن واژه‌های هم‌طراز با مفهوم برابر و یا دست کم نزدیک به هدفهای آموزشی استاندارد است و نویسنده ناچار شده که همان واژه لاتین را با الفبای فارسی بنویسد و ناچار برای هر واژه شرح زیادی برای فهم و درک خواننده بیان نماید.

فصل دوازدهم کتاب برای آموزش رفتار است که بنام "عاطفی" نامیده شده است که در سه گام، کردار و روش دانشجو ربه حد پذیرفتنی برساند.

گام اول، دادن دانش به دانشجویست که یک رشته سخنرانی و یا نوشته و جایگاه اینترنتی به دانشجو داده می‌شود که دانشجو یک رشته آگاهی پیدا کند.

گام دوم، تغییر رفتاری است که بر پایه دانشی که دانشجو دریافته است، رفتارش تغییر کند.

گام سوم، کردار درست است. بدون تردید نمی‌توان کردار را درس داد. دانشجو مانند هر انسانی مایل است بر پایه دانشی که دریافته است رفتار خود را تغییر دهد و دست آخر بازده و یا نتیجه این رفتار تغییر یافته، کردار مورد نظر استادان را از خود بروز دهد.

در گام دوم و سوم دانشجویان بر پایه دیدن استادان خود از آنان یاد می‌گیرد.

در پایان فشرده سخن اینکه نویسندگان کتاب با دقت فراوان روش آموزش را بر پایه آخرین پدیده‌های علمی بررسی کرده‌اند و امید است در چاپ‌های بعدی این کتاب اگر روش‌های نوین تری وجود داشته باشد برای دانش جویان و استادان ارائه دهند چون چنین روش‌های تازه می‌تواند در بالا بردن چگونگی جایجائی دانش از استاد به دانشجو و فراگیری هر چه بهتر، بسیار سودمند باشد.

پروفسور حسین علی رونقی

استاد دانشگاه کالیفرنیا

۲۵ سپتامبر ۲۰۱۲

فهرست مطالب

۱ فصل اول: تئوری‌های یادگیری

- ۲ تئوری‌های یادگیری
- ۳ رفتارگرایی
- ۵ شناخت گرایی
- ۷ انسان گرایی
- ۱۲ یادگیری سازمانی
- ۱۶ خلاصه

۱۷ فصل دوم: آموزش بر پایه حل مساله

- ۱۸ آموزش بر پایه حل مساله
- ۲۱ انواع روش های اجرای آموزش بر پایه حل مساله
- ۲۶ مشخصات یک گروه موثر آموزش بر پایه حل مساله
- ۲۸ پویایی گروه
- ۲۹ ارزیابی روش آموزش بر پایه حل مساله

۳۱ فصل سوم: پورت فولیو

- ۳۲ پورت فولیو چیست
- ۳۵ بازاندیشی
- ۳۶ مدل های پورت فولیو
- ۳۷ موضوعات اخلاقی در پورت فولیو
- ۳۷ پورت فولیوی الکترونیکی
- ۳۸ ارزیابی پورت فولیو

۴۱ فصل چهارم: آموزش مبتنی بر شایستگی

- ۴۲ آموزش مبتنی بر شایستگی
- ۴۵ مشخصات برنامه آموزشی مبتنی بر شایستگی
- ۴۵ روش های ارزیابی شایستگی ها

۴۷ فصل پنجم: آموزش بالینی اثر بخش

- ۴۸ آموزش بالینی اثر بخش
- ۴۸ تنظیم اهداف
- ۵۱ مدل های آموزش بالین
- ۵۳ تکنیک های مربی گری در محیط های بالینی
- ۵۶ روش های ارزشیابی بالینی

۶۲ چالش های آموزش بالین

۶۳ فصل ششم: یادگیری مشارکتی

۶۴ یادگیری مشارکتی

۶۵ مفروضات یادگیری مشارکتی

۶۷ تکنیک های یادگیری مشارکتی

۶۹ فصل هفتم: آموزش بین حرفه ای

۷۰ آموزش چند حرفه ای - بین حرفه ای

۷۲ آموزش بین حرفه ای بر پایه کار

۷۲ آموزش بین حرفه ای بر پایه دانشکده

۷۲ موانع آموزش بین حرفه ای

۷۳ گام های فرآیند توسعه برنامه آموزش بین حرفه ای

۷۴ موضوعات مربوط به ارزیابی برنامه آموزش بین حرفه ای

۷۷ فصل هشتم: تفکر انتقادی

۷۸ تفکر انتقادی

۷۸ علت نیاز پرستاران به تفکر انتقادی

۸۰ عوامل زمینه ساز تفکر انتقادی

۸۲ روش های آموزش تفکر انتقادی

۸۸ بررسی تفکر انتقادی

۹۱ فصل نهم: بازاندیشی

۹۲ بازاندیشی

۹۴ مزایای بازاندیشی

۹۶ روش تدریس بازاندیشی

۹۷ مدل یادگیری ساختاری جونز

۹۹ مدل گیبس

۱۰۰ بازاندیشی گروهی

۱۰۳ فصل دهم: تله نرسینگ

۱۰۴ تله نرسینگ

۱۰۵ وظایف پرستاران در تله نرسینگ

۱۰۷ چالش های اخلاقی در تله نرسینگ

۱۰۹ فصل یازدهم: ارشدیت

۱۱۰ ارشدیت

۱۱۱ متورشیپ

۱۱۳ پرسپتورشیپ

- ۱۱۵ تفاوت‌ها و شباهت‌های متورشیپ و پرسپتورشیپ
- ۱۱۵ مزایا و مشکلات در ارشدیت
- ۱۱۶ منابع مورد نیاز اجرای ارشدیت

فصل دوازدهم: حوزه عاطفی: حلقه گمشده در آموزش

- ۱۱۷ پرستاری
- ۱۱۸ اهداف یادگیری
- ۱۱۸ اهمیت آموزش حیطه عاطفی
- ۱۱۹ سطوح یادگیری در حیطه عاطفی
- ۱۲۰ طبقه بندی حیطه عاطفی
- ۱۲۱ آموزش در حیطه عاطفی
- ۱۲۳ ارزشیابی در حیطه عاطفی

- ۱۲۵ منابع
- ۱۳۱ واژه نامه

www.ketaboo.ir